

Літаратурнае мастацтва

Год выд. 37-й
№ 49 (1894)
19 чэрвеня 1964 г.
ПЯТНІЦА
Цэна 4 коп.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННОІКАЎ БССР

ДА СВАТА ВЫЗВАЛЕННЯ

1944-1964
ЛІПЕНЯ

ПРА БЫЛІЯ ПАХОДЫ

У Віцебскім гарадскім парку імя Ул. І. Леніна адбылася сустрэча працоўных з удзельнікамі камуністычнага падполля і партызанскага руху часоў Ачыйнай вайны.

Аналагічныя сустрэчы, гутаркі і тэматычныя вечары адбываюцца ў іншых парках, клубах, дамах і палацах культуры, на прадыржэных Віцебшчыны. Наглядваюцца паходы на мясцінах былых баць.

У Віцебску, на тэрыторыі былых лагерэ саветскіх вэнэпалонных, дзе фашысты расстрэлялі звыш ста тысяч саветскіх воінаў, адкрыты мемарыялы. Другі аб'ект устаноўлены на тэрыторыі былых цагельнага заводу, дзе было закатавана звыш 60 тысяч падпольшчыкаў, партызан і мірных саветскіх грамадзян.

НА РАХУНАК 70 008

Улічым свой уклад у фонд будаўніцтва помніка героям абароны Брэсцкай крэпасці — выразіць удзячнасць

мастацкай самадзейнасці Палаца культуры «Гомсельмаш». Зараз яны выступаюць з платонічнымі канцэртамі ў рабочых і сельскіх клубах Гомельшчыны. Дзiesięм паўшэсці выступленне заходскіх артыстаў у вёсцы Зяброўка. У нацярце прынілі ўдзел ганцаваланы калектыву і эстрады аркестр, чыталнікі і салісты.

Драматычны калектыв Палаца культуры вывядуў у вёсцы Раманавічы. Хлебобам быў паказаны спектакль па п'есе В. Розова «У добры час». Выступілі ўдзельнікі заводскай мастацкай самадзейнасці і ў клубе нагаса «Вясёлыя». Сродкі, сабраныя ад канцэртаў, унесены на рахунак 70 008.

ЮБІЛЕЙНЫ МЕДАЛЬ

У гонар 20-годдзя вызвалення Беларусі адлічваецца настольныя памятныя медалі. Медалі будзе закупавацца з асабным скурным футарале.

На адным боку медалі — плошча Перамогі ў Мінску. Аадваротны бок будзе мець надпіс: «Слава доблесным саветскім воінам і

партызанам — вызваліцелям Мінска!» Памер медалі — 53 мм у дыяметры і 4 мм па вышыні борціка. На скурным футарале адшчыты сілэт Дома ўрада БССР. Мінская фабрыка культуры атрымала заказ на выпускі п'яці тысяч такіх медалю.

НА ЗАПАЛКАВЫХ ЭТЫКЕТКАХ

На карабках з запалкамі, якія выпускаюць фабрыкі Гомель, Пінск, Барысава, п'яліліся ўно святонныя этыкеткі. Шэсць этыкетак з імямі Мінска, выкананыя па эскізах мастакоў, уваілілі ў се-

рыю, прысвечаную беларускім сталіцы. Раней фабрыка выпускалі серыю з чатырох этыкетак да дваццацігоддзя вызвалення Віцебска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

МОВАЮ ДАКУМЕНТАЎ

Віцебскі абласны краязнаучы музей правуў влікую работу па вывучэнню героюў вызваленчай барацьбы на тэрыторыі вобласці. Значная частка матэрыялаў знойдзена ў архівах Саветскай Арміі. Яны памагалі супрацоўнікам музея выявіць звыш сямідзесят новых імен герояў, якія загінулі і загінулі за ішце народна. Новыя матэрыялы працуюцца да публікацыі. Музей рыхтуе таксама планат «Героі Віцебшчыны і влікую фотавыстаўку, на якой будзе прадаставлена звыш трысот фотаданяў.

З КРЫШТАЛЮ І ШКЛА

Фумар з крышталю празрысты, з легкай бляітнай афарбоўкай. Рука гравёра вывела ювельнік малюнак-беларускі нацыянальны арнамент. Поруч з фумарам ваза для вянета. На ёй малюнак, Пазнаём Мінск, плошчу Перамогі і манумент-помнік воінам-пераможцам. А вось велікі арыганічна і прывабна дукерніца, таксама з крышталю і вэстат. Мастры-шклявары выпускалі налі 15 тысяч штук вырабаў з крышталю і шкла.

рыю, прысвечаную беларускім сталіцы. Раней фабрыка выпускалі серыю з чатырох этыкетак да дваццацігоддзя вызвалення Віцебска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

МОВАЮ ДАКУМЕНТАЎ

Віцебскі абласны краязнаучы музей правуў влікую работу па вывучэнню героюў вызваленчай барацьбы на тэрыторыі вобласці. Значная частка матэрыялаў знойдзена ў архівах Саветскай Арміі. Яны памагалі супрацоўнікам музея выявіць звыш сямідзесят новых імен герояў, якія загінулі і загінулі за ішце народна. Новыя матэрыялы працуюцца да публікацыі. Музей рыхтуе таксама планат «Героі Віцебшчыны і влікую фотавыстаўку, на якой будзе прадаставлена звыш трысот фотаданяў.

З КРЫШТАЛЮ І ШКЛА

Фумар з крышталю празрысты, з легкай бляітнай афарбоўкай. Рука гравёра вывела ювельнік малюнак-беларускі нацыянальны арнамент. Поруч з фумарам ваза для вянета. На ёй малюнак, Пазнаём Мінск, плошчу Перамогі і манумент-помнік воінам-пераможцам. А вось велікі арыганічна і прывабна дукерніца, таксама з крышталю і вэстат. Мастры-шклявары выпускалі налі 15 тысяч штук вырабаў з крышталю і шкла.

Галіна Зуева не так даўно скончыла професіянальна-тэхнічнае вучылішча. А сёння яна—адзін з лепшых апэратараў Наваполацкага нафтапрацоўчага заводу, ударніца камуністычнай працы, удзельніца мастацкай самадзейнасці.

Фота М. МІНКОВІЧА.

ЛЕПЕЛЬСКІ ВОПЫТ

Здаецца, зусім нядаўна закончылася сьліба, а надыйшлі ўжо і прайшлі і сенокос, і час вялікага малака. Азірнуцца не паспееш, як пакліча ўборка.

У кароткую чэрвеньскую перадышку сабралася сесьля Лепельскага раённага Савета дэпутатаў працоўных. На парадку дня адно пытаньне — аб рабоце сельскіх устаноў культуры.

Сельскія ўстановы культуры! Ці такая гэта ўжо неадкладная справа, каб вярта было займацца ёю ў разгар летніх палаявых работ?

«Неадкладная!» «Варта!» — у адзін голас паадварці дэпутаты.

Гаворка на сесіі ішла аб выхаванчай рабоце, аб тым, як паўней і з большай аддачай выкарыстаць сілы мясцовых Саветаў, грамадскасці ў барацьбе за культуру калгаснага сяла.

АДЗІН У ПОЛІ НЕ ВОІН

У раёне звыш 70 штатных работнікаў культуры. Сіла немалая. Але з сямідзесяці культработнікаў амаль ніхто не мае спецыяльнай адукацыі, а многія — і волюты работы. Сённяшнія культработніцтвы ў пераважнай большасці ўчарашнія школьнікі. Некаторыя трапілі на сваё месца зусім выпадкова. У раённы адрэсе культуры нам расказаў пра загадніку сельскага клуба, якая вучыцца завоучна, — у кааператывіў тэхнікуме. Клуб для яе — часовы прыпынак на шляху да прылаўка.

Вялікая работа па выхаванні і навуцы сельскіх работнікаў культуры ў Лепелі яшчэ наперадзе.

Але ўлічым сабе, што з надрам культработнікаў у раёне ўсё ўдакладнае. Ці вырашыць гэта праблему?

Не, і перш за ўсё таму, што культработніцтва ў клубе адзін. Які б зольнасці ён і меў, які б намаганні ні прылаўкаў, аднаму яму культурнай работы на вёсцы не падняць.

І тут мы сутыкаем з тым, што прынята цяпер у Віцебскай вобласці называць лепельскім вопытам работы культработнікаў.

У Лепельскім раёне работнікаў культуры 70, а настаўнікаў, медыкаў, аграномаў, заатэхнікаў —

1 500. Ці магчыма, каб такая вялікая сьліба не выкарыстоўвалася ў культурным жыцці вёскі, не ўдзельнічала на работу сельскіх культработнікаў?

А як яе выкарыстаць? Загаднік сельскага клуба часта не тая фігура, якая магла б аб'яднаць вакол клуба працуючых сельскіх інтэлігенцыя, кіраваць ёй.

А чаму не паіна быць наадварот? Чаму б сельская інтэлігенцыя не кіравала клубам і бібліятэкама на грамадскіх асновах, не аказваў ім дапамогу ў рабоце?

Абаднать сельскую інтэлігенцыю вакол клуба? І бібліятэку дапамаглі мясцовыя Саветы.

КУРС НА ГРАМАДСКАСЦЬ

Год назад інтэлігенцыя Валосавіцкага сельскага савета Лепельскага раёна звярнулася да ўсёх настаўнікаў, урачоў, спецыялістаў сельскага гаспадаркі з заклікам: «Асродкам культуры — народныя клопат».

Валосавіцкія настаўнікі абавязаліся стварыць пры сельскіх клубах калектывы мастацкай самадзейнасці, гурткі, лекторыі, наладзіць рэгулярны выпуск наспенных газет, нагляднай агітацыі, дапамагчы бібліятэкам у прапагандзе сельскага гаспадаркі з заклікам: «Асродкам культуры — народныя клопат».

Вельмі хацелася б расказаць цяпер, праз год, што змянілася ў культурным жыцці Валосавічэў, якую ролю адыгралі тут сельскія настаўнікі, які выканалі гэты ўзяты на «сёбе абавязаньства.

Але ж валосавічэў — ініцыятары, запявалі, і, відаць, лепш будзе ўзяць любы іншы куток, усяляхнуты заклікам, расказаць, што адбылося далёка ад «эпіцэнтру» пачыну.

Дадзім слова бухгалтару В. Годубу, грамадскаму загадніку клуба калгаса імя Жданова Пышнянскага сельсавета.

— У нядаўні мінутулы, — расказвае ён, — нашаму клубу не было чым пахавацца. Шчыра кажучы, гэта быў не клуб, а прахадны пакой, кудына для наведвальнікаў калгаснай канцылярыі. Працуютаўніцтвы вало-савічэў, мы заду-маліся. Стварылі, як іны і раілі, грамадскі савет клуба, у які ўвайшлі заатэхнік Веры Чукавала, старшыня жаночага савета — Антаніа Прывада, звыняўца Ліда Мінск, сакратар партыйнай арганізацыі Аляксандр Шнітко. На першым праводзіліся змовае свята «Снежны фестываль». «Свята вясны», зноў пачалі наладжвацца камсамольскія вяселлі. «Святы нараджэньня», «Святы ўрачуння пашпарту».

Вёскі Лепельшчыны размешчаны ў цудоўных мясцінах, каля азёр, акружаны лясамі. Але на сельскіх вуліцах, у дварах да кудынага мала зеляніны, вянета, салбы раскінуліся без усялякага парадку. У сувязі з узабуненнем калгасных цэнтраў распрацаваны планы завоучны і азеляніня вёскараёна. Новыя дамы ставяць цяпер

І ў гэтым лепельскі маюць ужо цікавы вопыт.

У пачатку года жыхары вёскі Старое Лядна на сельскім сходзе прынялі рашэнне разгарнуць спарторбніца за вёску камуністычнага быту. Яны аб'явілі рашучую барацьбу з п'янчым, абіёкам, парухальнікам правільна сацыялістычнага супольнага жыцця, узліся да добрааўрадаванне вулі і двароў. Ход вынашана абавязаньства правараючы сельскі камітат і жаночы савет, абраныя на сходзе.

Жаночы савет у арыелі «Калгасная прада» ўзначаліла медработнік Л. Лебедзева. Актыўнасці соцаь за санітарным станам двароў і дамоў, яны стварылі гурток крою і шываць, гурток самадзейнасці (звычайна ж сямейных жанчына прыцягваюць да ўдзелу ў клубнай рабоце). Жаночы савет вёскі Стары Лепель выклікаў на пасяджэнне калгасніка, які біў жонку. Жанчыны выказалі яму сваё абурэнне, папаздзілі, шт будучы дамагацца і больш суровага пакарання, калі ён не адумаецца. Паўторнага выкліку не спатрабілася: у сям'і ўсталявалася згода.

Сельскія камітаты і жаночыя саветы Лепельшчыны прынялі селета актыўны ўдзел у арганізацыі свята на новых аб'ядах. У раёне праводзіліся змовае свята «Снежны фестываль». «Свята вясны», зноў пачалі наладжвацца камсамольскія вяселлі. «Святы нараджэньня», «Святы ўрачуння пашпарту».

Вёскі Лепельшчыны размешчаны ў цудоўных мясцінах, каля азёр, акружаны лясамі. Але на сельскіх вуліцах, у дварах да кудынага мала зеляніны, вянета, салбы раскінуліся без усялякага парадку. У сувязі з узабуненнем калгасных цэнтраў распрацаваны планы завоучны і азеляніня вёскараёна. Новыя дамы ставяць цяпер

І ў гэтым лепельскі маюць ужо цікавы вопыт.

У пачатку года жыхары вёскі Старое Лядна на сельскім сходзе прынялі рашэнне разгарнуць спарторбніца за вёску камуністычнага быту. Яны аб'явілі рашучую барацьбу з п'янчым, абіёкам, парухальнікам правільна сацыялістычнага супольнага жыцця, узліся да добрааўрадаванне вулі і двароў. Ход вынашана абавязаньства правараючы сельскі камітат і жаночы савет, абраныя на сходзе.

Жаночы савет у арыелі «Калгасная прада» ўзначаліла медработнік Л. Лебедзева. Актыўнасці соцаь за санітарным станам двароў і дамоў, яны стварылі гурток крою і шываць, гурток самадзейнасці (звычайна ж сямейных жанчына прыцягваюць да ўдзелу ў клубнай рабоце). Жаночы савет вёскі Стары Лепель выклікаў на пасяджэнне калгасніка, які біў жонку. Жанчыны выказалі яму сваё абурэнне, папаздзілі, шт будучы дамагацца і больш суровага пакарання, калі ён не адумаецца. Паўторнага выкліку не спатрабілася: у сям'і ўсталявалася згода.

Сельскія камітаты і жаночыя саветы Лепельшчыны прынялі селета актыўны ўдзел у арганізацыі свята на новых аб'ядах. У раёне праводзіліся змовае свята «Снежны фестываль». «Свята вясны», зноў пачалі наладжвацца камсамольскія вяселлі. «Святы нараджэньня», «Святы ўрачуння пашпарту».

Вёскі Лепельшчыны размешчаны ў цудоўных мясцінах, каля азёр, акружаны лясамі. Але на сельскіх вуліцах, у дварах да кудынага мала зеляніны, вянета, салбы раскінуліся без усялякага парадку. У сувязі з узабуненнем калгасных цэнтраў распрацаваны планы завоучны і азеляніня вёскараёна. Новыя дамы ставяць цяпер

ВЕТЭРАН НАПІСАЎ УСПАМІНЫ...

Цэлыя кнігі!

Пра тое, што было дваццаці, трыццаці, пяцьдзесят гадоў назад. Успаміны людзей і пра людзей, якія рабілі гісторыю новай дзяржавы, новага грамадства, новага свету. Пра барацьбу з тымі, хто прыйшоў да нас з мечам, каб саркушыць гэты новы свет, занявоўліць народ, які заваяваў сабе свабоцу.

Якна абарпершыся на кіеў, чаалак расказвае, які сорак гадоў назад ён са сваімі сябрамі-каапернікамі грамадскае басмацоў у пустынях Сярэдняй Азіі, які замянуў граніцу на замку ў гарах Памяра, які трымаў ключы ад гэтага замка ў сваіх руках усе гэтыя сорак гадоў...

А вось другі апавадальнік. Колькі яму гадоў? Быццам і няшмат. Ва ўсім разе, гэтай сілыны ў яго шыня шыяноўны магю б і не быць. Ён расказвае пра тое, што было вядзінка партызанскага атрада, якім яму, тады дваццацігадоваму лейтэнанту Саветскай Арміі, давялося намандаваць у далёкай Францыі...

А вось гэты — удзельнік трох рэвалюцый...

А гэты будаваў Магнітку...

А гэты пад Оршан пуська пад аэтон п'янік з гітэраўнікамі...

Ножная гісторыя — гэта пальмяная кніга аб справах мінулых дзён, аб герачым мінутым нашара народа. Шмат кнігі!

У нас ёсць такія кнігі — успаміны ветэранаў. Чытач іх ведае і любіць. Але кніг такіх можа і павіна быць больш.

Ці патрэбны такія кнігі? Наўрад ці хто сур'яна задасць цяпер такое пытанне. Вядома ж, патрэбны! І кажучы словамі Аляксея Максімавіча Горькага, патрэбны «не толькі старым байцам, каб яны ўспомнілі свае бітвы і перамоты», — яны патрэбны нашай моладзі. І потым — «нарад павінен ведаць усё, што ён робіць», — ён павінен ведаць сваю гісторыю».

З тых пары, калі на ініцыятыве М. Горькага распачалася стварэнне «Гісторыі грамадзянскай вайны», «Гісторыі фабрыкі і заводаў», гісторыі нашага народа, дзяржавы нашча «папоўнена» — перамагі фашысцкую карычневаю чуму, якая папавала была на зямным шары, і цяпер будзем камунізм. Стаўшая гісторыя, і народ павінен ведаць яе.

Дык чаму ж праблема стварэння кніг «па гісторыі», кніг бывалых людзей і сёння застаецца вострай, надзёднай, нявырашанай?

Прычыны, думаецца, некалькі. І галоўнай з іх, прычынай нумар адзін, на мой погляд, з'яўляецца тое, што справа гэтая, справа вялікай важнасці, пущана на самацёк. Ні літаратурна-мастацкае часопісы, ні выдавецтва, ні Саюз пісьменнікаў, па сутнасці, як належыць не займаюцца арганізацыяй гэтых кніг.

І я не агагарыцца, імянна арганізацыяй. Бо, як правіла, аўтары іх не заўсёды здольны таму матэрыялу, які яны маюць, наладзіць аўтарскую форму, і довра, калі аўтар — бывалы чалавек — ушчыны (у добрым разуменні гэтага слова) сам знойдзе сабе ў памочнік літаратара ці журналіста, які б зрабіў літаратурны запіс яго аўсанага апавадальніа або літаратурную апрацоўку яго запіска. А калі не?

Прымаўду два прыклады непасрэдна з выдавецкай практыкі, калі кнігі — цікавыя і безумоўна патрэбныя нашаму чытачу — не сталі кнігамі толькі таму, што не знайшліся літаратара, які памог бы іх напісаць.

Неяк прыслаў нам у выдавецтва рукапіс адзін генерал. У рукапісе гэтым — цікавыя дакументальныя матэрыялы пера шчыра сорах пачынаў Вялікай Ачыйнай вайны на тэрыторыі Беларусі. Рукапіс трэба было літаратурна апрацоўваць, пра што выдавецтва напісала аўтару. І яшчэ — генералу паралілі, каб ён сам знайшоў сабе памочніка сярод пісьменнікаў ці журналістаў.

Чаму ж мы не паралілі яму што-небудзь канкрэтнае, не памаглі знайсці такога памочніка?

Ды неяк ужо так уваішло ў звычаенку, што выдавецтвы нібы супрачынакааана займацца арганізацыяй літаратурнай апрацоўкі падобных рукапісаў. Пакуль аўтар не знойдзе сабе ў дапамогу літаратара, дагавору на выданне кнігі выдавецтва з ім не заклочае. Нава і планаваль да выданна не будзе.

Так пры самым нараджэнні могуць памарці патрэбны нашаму чытачу кнігі.

Але калі ў прыведзеным выпадку застаецца хоць маленькае спаджэнне, што кніга гэтая ўсё ж налі-небудзь уобачыць свет (аўтар раптам акажца ўшыны, гэта значыць настойліва), дык другі прыклад мае больш сумны канец...

Зусім нядаўна ў выдавецтва паступіў рукапіс — успаміны былага партыйнага работніка партызанскага падполля ў гады нямецка-фашысцкай акупацыі адной з абласцей Беларусі. На гэты раз мы не абмежавалі проста парадка, а памагалі аўтару звязацца з Саюзам пісьменнікаў. У выніку — спачатку адзін літаратар, потым другі (не называю імяны гэтых пісьменнікаў, таму што не ў іх, узласна кажучы, справа) па чарзе пазнаёміліся з рукапісам. І таксама на чарзе... адмовіліся ад працы над ім.

А хутка аўтар запісак памёр, так і не ўбачыўшы кнігі.

Чаму ж абодва літаратары адмовіліся працаваць над гэтым рукапісам? Адна з адоваў праазіны: матэрыялу трэба не толькі наладзіць літаратурную форму, але і дапаўняць яго, правараць, удакладніць факты і г. д. А плага за гэтую работу?

Вось тут пара ськазаць і пра другую прычыну, чаму кнігі бывалых людзей часта застаюцца ненапісанымі. Сутнасць яе — нізкая стаўка ганарару. Мемуары з некааторага часу чамусьці трапілі ў разрад другарадных жанраў мастацкай літаратуры. Так, так, і трэба аб гэтым прама гаварыць, не боючыся жаніхаскіх размоў абавязецьлі аб меркантильнасці.

Бо які выходзіць на працывоты? За аўтарскі аркуш мемуараў выплачваецца, як правіла, першая, самая нізкая стаўка аўтарскага ганарару. Літаратар, працуючы над матэрыялама бывалага чалавеча, атрымлівае (пааруны з апошнім) палавіну стаўкі. Вось і выходзіць: па свай рукапіс, пры выданні яго, пісьменнік атрымае няхай мінімальную, але ўсё ж поўную стаўку, а за працу над «чужым» рукапісам, працу не менш цяжкаю і влікую — толькі палавіну.

Дзе ж тут логіка? Гэтае пытанне неаднаразова ўнімалася літаратурнай грамадскасцю ў друку. На жаль, да гэтага часу яно не вырашана. А вырашыць яго час.

Ну, а пакуль будзе вырашана гэтае пытанне, дык што ж — справы з выданнем кніг бывалых людзей павіны стаяць па месцы?

Не, не і не! Бо не меркантильнаыя меркаванні патхіялі тых пісьменнікаў, якія літаратурна апрацоўвалі дапамагалі стварыць кнігі аб партызанскім руху Беларусі ў гады Вялікай Ачыйнай вайны. Перш за ўсё — грамадзянскі абавязак. Абавязак перад тымі, хто не вярнуўся з поля барацьбы, загінуў у баях за незалежнасць сваёй Радзімы, і абавязак перад нашым дзецьмі, жаданне, каб яны з гонарам працягвалі справу сваіх бацькоў.

І як тут не ўспомніць работу Аляксея Кулакоўскага над кнігай «Людзі асабога складу» В. І. Кавлоа, Рыгора Няхаа над кнігай «Партызанскі край» Віктара Лівенцава і «Браты на зброі» Івана Вятрова, апрацоўку і рэдагаванне Аляксандра Міронавым кніг «Дарога дружбы» Аляксандра Цітова,

ка-фашысцкай акупацыі адной з абласцей Беларусі. На гэты раз мы не абмежавалі проста парадка, а памагалі аўтару звязацца з Саюзам пісьменнікаў. У выніку — спачатку адзін літаратар, потым другі (не называю імяны гэтых пісьменнікаў, таму што не ў іх, узласна кажучы, справа) па чарзе пазнаёміліся з рукапісам. І таксама на чарзе... адмовіліся ад працы над ім.

А хутка аўтар запісак памёр, так і не ўбачыўшы кнігі.

Чаму ж абодва літаратары адмовіліся працаваць над гэтым рукапісам? Адна з адоваў праазіны: матэрыялу трэба не толькі наладзіць літаратурную форму, але і дапаўняць яго, правараць, удакладніць факты і г. д. А плага за гэтую работу?

Вось тут пара ськазаць і пра другую прычыну, чаму кнігі бывалых людзей часта застаюцца ненапісанымі. Сутнасць яе — нізкая стаўка ганарару. Мемуары з некааторага часу чамусьці трапілі ў разрад другарадных жанраў мастацкай літаратуры. Так, так, і трэба аб гэтым прама гаварыць, не боючыся жаніхаскіх размоў абавязецьлі аб меркантильнасці.

Бо які выходзіць на працывоты? За аўтарскі аркуш мемуараў выплачваецца, як правіла, першая, самая нізкая стаўка аўтарскага ганарару. Літаратар, працуючы над матэрыялама бывалага чалавеча, атрымлівае (пааруны з апошнім) палавіну стаўкі. Вось і выходзіць: па свай рукапіс, пры выданні яго, пісьменнік атрымае няхай мінімальную, але ўсё ж поўную стаўку, а за працу над «чужым» рукапісам, працу не менш цяжкаю і влікую — толькі палавіну.

Дзе ж тут логіка? Гэтае пытанне неаднаразова ўнімалася літаратурнай грамадскасцю ў друку. На жаль, да гэтага часу яно не вырашана. А вырашыць яго час.

Ну, а пакуль будзе вырашана гэтае пытанне, дык што ж — справы з выданнем кніг бывалых людзей павіны стаяць па месцы?

Не, не і не! Бо не меркантильнаыя меркаванні патхіялі тых пісьменнікаў, якія літаратурна апрацоўвалі дапамагалі стварыць кнігі аб партызанскім руху Беларусі ў гады Вялікай Ачыйнай вайны. Перш за ўсё —

